

Державна регіональна політика України в умовах нових викликів

СЬОГОДЕННЯ

Чому ДРР є важливою?

- У всіх країнах, які є більшими від міста, є території, які мають різні можливості для розвитку або які мають значні соціоментальні відмінності від решти територій держави.
- Завдання держави, забезпечити своїх громадян рівними можливостями та гарантованим рівнем публічних послуг та зберегти єдність державного простору при регіональних відмінностях.
- Зменшення дисбалансів у економічному розвитку територій, створення умов для міжрегіональної солідарності та взаєморозуміння є умовою єдності державного простору та стійкості держави.
- Координація політики розвитку секторів економіки у територіях є запорукою вирішення регіональних проблем, а не їх посилення.

Чому ДРР є важливою?

- У всіх країнах, які є більшими від міста, є території, які мають різні можливості для розвитку або які мають значні соціоментальні відмінності від решти територій держави.
- Завдання держави, забезпечити своїх громадян рівними можливостями та гарантованим рівнем публічних послуг та зберегти єдність державного простору при регіональних відмінностях.
- Зменшення дисбалансів у економічному розвитку територій, створення умов для міжрегіональної солідарності та взаєморозуміння є умовою єдності державного простору та стійкості держави.
- Координація політики розвитку секторів економіки у територіях є запорукою вирішення регіональних проблем, а не їх посилення.

Україна, велика держава, регіони якої суттєво відрізняються між собою

Міжрегіональні відмінності, які мають враховуватись при формуванні та реалізації ДРП

Етнічний склад українських регіонів

Українські регіони через призму урбанізації та орієнтацію регіональної економіки

Між плановою економікою та ринком

СССР не вмер?

Активізація сепаратистських та автономістських рухів в Європі

Що робити з регіональними відмінностями ?

Кожна держава, особливо держави-члени Європейського Союзу, прагне реалізувати свою регіональну політику таким чином, щоби використати міжрегіональні відмінності як можливості розвитку, і не допустити їх перетворення на проблеми національної єдності та безпеки!

Етнічний склад українських регіонів

Національно-політичне становище регіонів України

Відносно до середньоукраїнського - 82%.
Мінімальний, АРК Крим - 25%.
Максимальний, 97%.

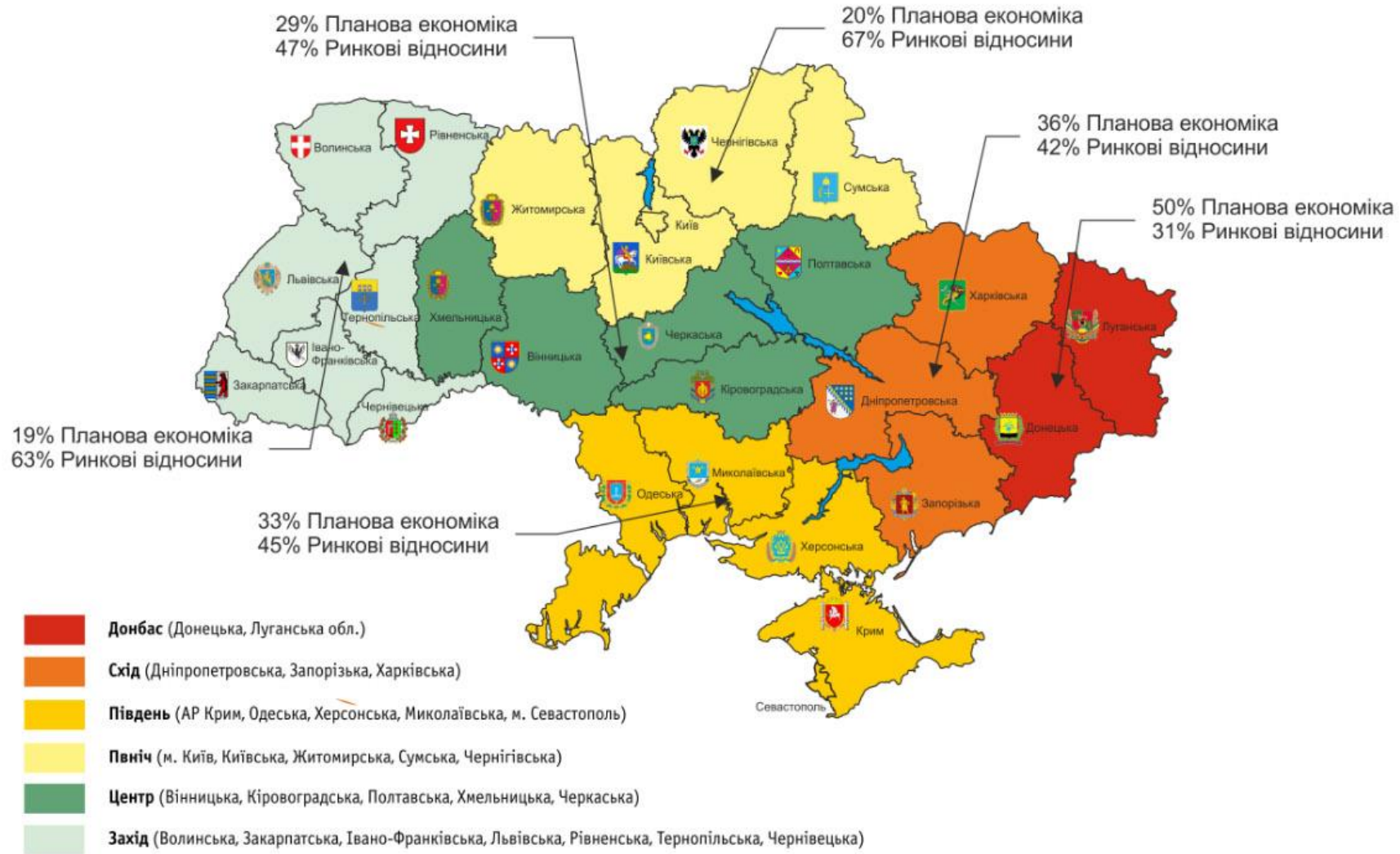
Українські регіони через призму урбанізації та орієнтацію регіональної економіки

Типологізація регіонів України

Між плановою економікою та ринком

Ціннісні орієнтири: планова економіка чи ринкові відносини?

Між плановою економікою та ринком

Ціннісні орієнтири: планова економіка чи ринкові відносини?

Що робити з регіональними відмінностями ?

Кожна держава, особливо держави-члени Європейського Союзу, прагне реалізовувати свою регіональну політику таким чином, щоби використати міжрегіональні відмінності як можливості розвитку, і не допустити їх перетворення на проблеми національної єдності та безпеки!

Сьогодення регіональної політики

Основними "довесними" викликами в процесі реалізації регіональної політики були (і залишаються сьогодні):

- Відсутність довгострокового бачення розвитку країни та переважання короткозорості у прийнятті рішень у сфері ДРП
- Політичні побоювання у застосуванні кровів у напрямку посилення ролі держави у формуванні єдиного українського простору
- Високий ступінь централізації та умовно сильна владна вертикаль, не здатна самостійно приймати рішення, слабкі горизонтальні зв'язки між регіонами
- Відсутність системи законодавства у сфері державної регіональної політики, не розуміння ролі ДРП у збереженні єдності держави та вирівнюванні регіонального розвитку
- Відсутність системи прозорого та справедливого фінансування проектів розвитку в регіонах
- Нестабільне та слабе інституційне середовище

Нові виклики: агресія Росії та сепаратизм

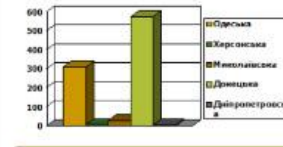
- Агресія Росії привела до загибелі тисяч людей, відторгнення від України Криму та кривопролітної війни на Донбасі.
- Руїнівальні економічних суб'єктів на Донбасі порушило кооперативні зв'язки із економічними суб'єктами в інших регіонах, погіршення економічної ситуації в цих регіонах.
- Масове переселення людей із Донбасу у інші регіони створило додатковий тиск на ринок робочої сили, соціальну інфраструктуру, місцеві бюджети, породило проблеми взаємовідносин між людьми.
- Непередбачувані витрати на війну зменшують можливості фінансування регіонального розвитку.
- В умовах ослаблення державної влади зростає намагання політичних регіональних еліт посилити свої впливи на регіони та центральну владу, що несе ризики подальшої дезінтеграції країни.

Зареєстровані внутрішні переселенці (08.09.2014)

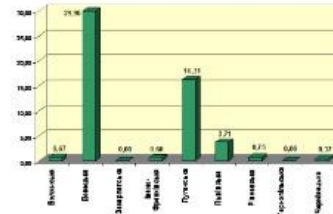

Приклади "справедливого" розподілу бюджетних ресурсів на регіональний розвиток 2012,2013 роки

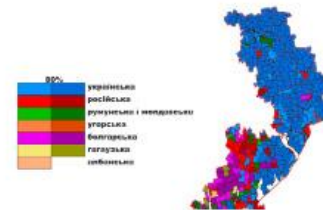
Субвенція на соціально-розвиток, 2012 рік, загалом 1785 млн

Щорічні субвенції на культурні та спортивні райони (Україна - 2012) (млн грн)

Деякі українські регіони чи їх частини навіть фізично мають слабку інтегрованість з рештою України.

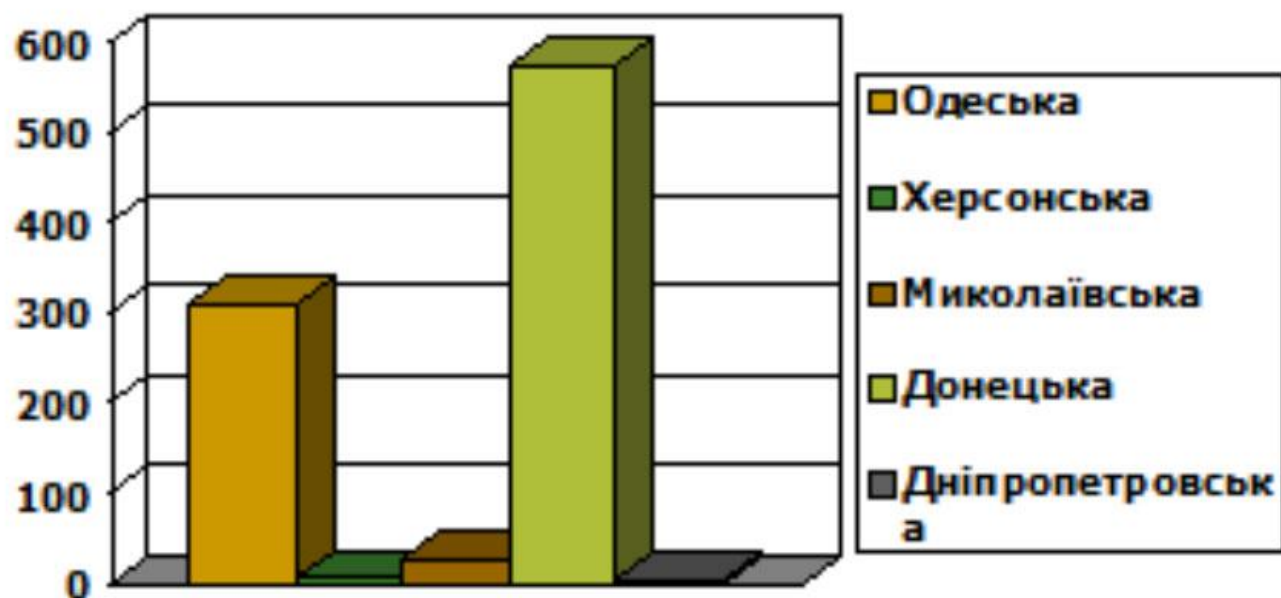

Основними “довоєнними” викликами в процесі реалізації регіональної політики були (і залишаються сьогодні):

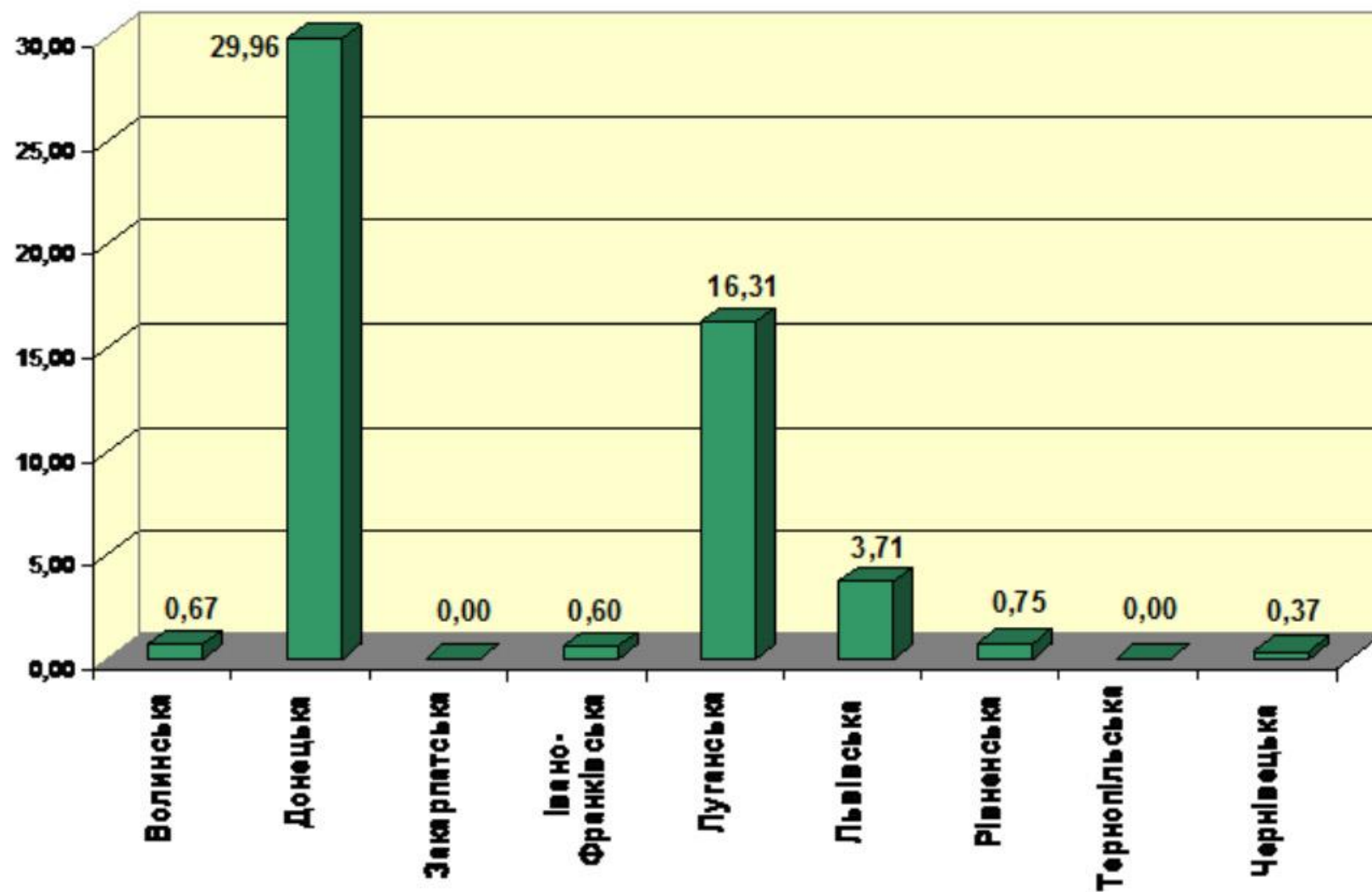
- Відсутність довгострокового бачення розвитку країни та превалювання короткозорості у прийнятті рішень у сфері ДРП
- Політичні побоювання у застосуванні кроків у напрямку посилення ролі держави у формуванні єдиного українського простору
- Високий ступінь централізації та умовно сильна владна вертикаль, не здатна самостійно приймати рішення, слабкі горизонтальні зв'язки між регіонами
- Відсутність системи законодавства у сфері державної регіональної політики, не розуміння ролі ДРП у збереженні єдності держави та вирівнюванні регіонального розвитку
- Відсутність системи прозорого та справедливого фінансування проектів розвитку в регіонах
- Нестабільне та слабе інституційне середовище

Приклади “справедливого” розподілу бюджетних ресурсів на регіональний розвиток 2012,2013 роки

Субвенція на соцекономрозвиток, 2012 рік, загалом 1785 млн

Відсоток субвенцій, що припадає на окремі регіони (Україна - 100%) ДБУ, 2013 рік

Нові виклики: агресія Росії та сепаратизм

- Агресія Росії привела до загибелі тисяч людей, відторгнення від України Криму та кровопролитної війни на Донбасі.
- Руйнування економічних суб'єктів на Донбасі порушило коопераційні зв'язки із економічними суб'єктами в інших регіонах, погіршення економічної ситуації в цих регіонах.
- Масове переселення людей із Донбасу у інші регіони створює додатковий тиск на ринок робочої сили, соціальну інфраструктуру, місцеві бюджети, породжує проблеми взаємовідносин між людьми.
- Непередбачувані видатки на війну зменшують можливості фінансування регіонального розвитку.
- В умовах ослаблення державної влади зростає намагання політичних регіональних еліт посилити свої впливи на регіони та центральну владу, що несе ризики подальшої дезінтеграції країни.

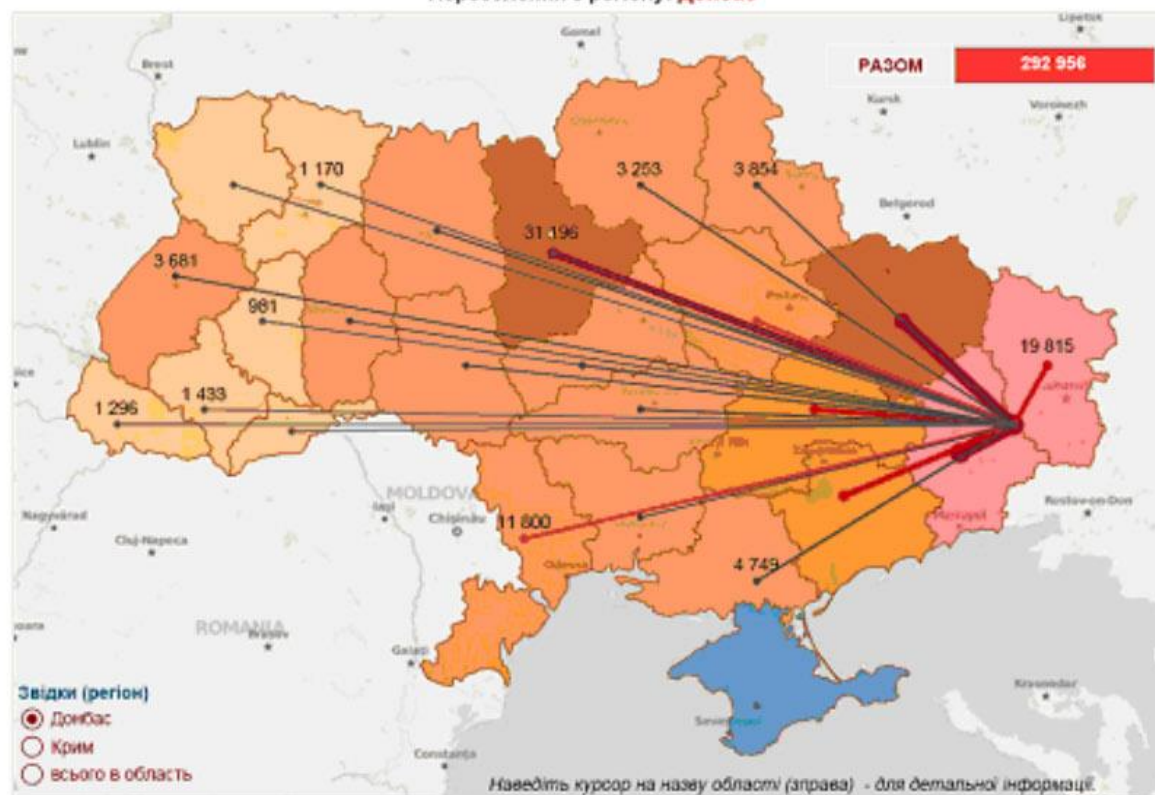
Нові виклики: агресія Росії та сепаратизм

- Агресія Росії привела до загибелі тисяч людей, відторгнення від України Криму та кровопролитної війни на Донбасі.
- Руйнування економічних суб'єктів на Донбасі порушило коопераційні зв'язки із економічними суб'єктами в інших регіонах, погіршення економічної ситуації в цих регіонах.
- Масове переселення людей із Донбасу у інші регіони створює додатковий тиск на ринок робочої сили, соціальну інфраструктуру, місцеві бюджети, породжує проблеми взаємовідносин між людьми.
- Непередбачувані видатки на війну зменшують можливості фінансування регіонального розвитку.
- В умовах ослаблення державної влади зростає намагання політичних регіональних еліт посилити свої впливи на регіони та центральну владу, що несе ризики подальшої дезінтеграції країни.

Зареєстровані внутрішні переселенці (08.09.2014)

Внутрішнє переміщення населення України внаслідок воєнних дій в Донбасі та Криму

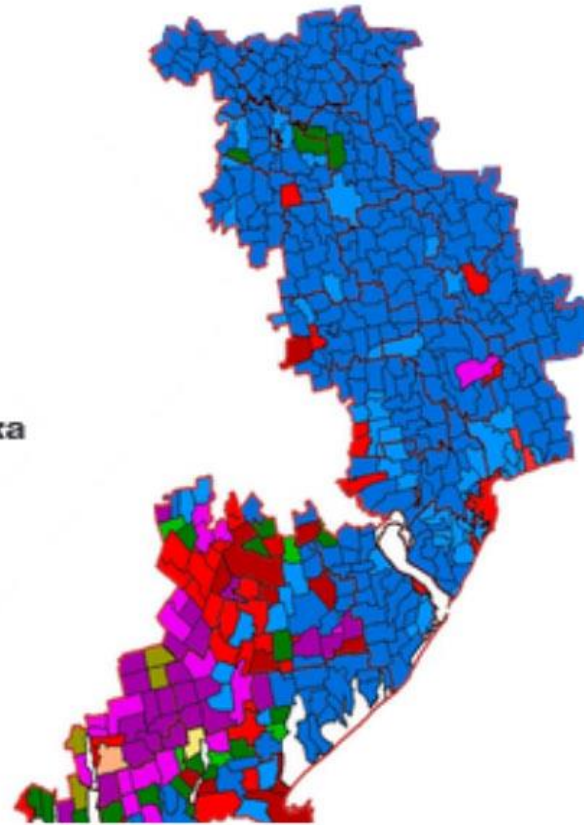
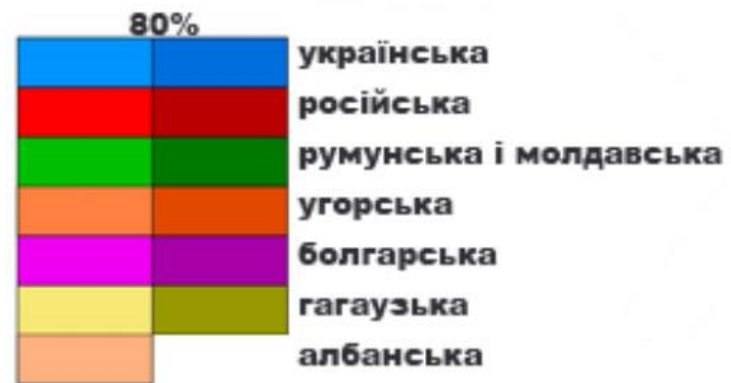
Переселення з регіону: Донбас

Донецька	75 630
Харківська	55 671
Київська	31 196
Запорізька	23 563
Дніпропетров..	21 420
Луганська	19 815
Одеська	11 800
Полтавська	10 012
Черкаська	4 864
Херсонська	4 749
Кіровоградська	4 452
Сумська	3 854
Львівська	3 681
Житомирська	3 662
Чернігівська	3 253
Вінницька	3 170
Хмельницька	2 270
Миколаївська	2 253
Івано-Франків..	1 433
Закарпатська	1 296
Чернівецька	1 178
Рівненська	1 170
Тернопільська	981
Волинська	940

За інформацією Регіонального представництва Агентства ООН у справах біженців (УВКБ ООН) в Білорусі, Молдові та Україні. Дані станом на 08.09.2014 (в подальшому оновлюватимуться).

Деякі українські регіони чи їх частини навіть фізично мають слабку інтегрованість з рештою України.

Як ми розуміємо ДРП сьогодні?

Державна регіональна політика це:

- політика держави, спрямованої на посилення конкурентоспроможності економіки держави та її регіонів, підвищення рівня добробуту населення та інтегрованості її простору.
- політика синергії, яка при правильному плануванні та реалізації забезпечує ефект набагато вищий, ніж ефект від суми окремих заходів галузевих політик.
- Політика, що убереігає державу від розпаду

Витоки ДРП:

- Народження регіональної політики, як наряду національної політики держави, припадає на 30-ті роки ХХ століття.
- Спочатку європейська (як і американська) ДРП сприймалася як інструмент згладжування надмірних диспропорцій у соціально-економічному розвитку регіонів.
- Основним інструментом були перерозподіляючі гранти і субсидії проблемним регіонам і територіям.
- Така ДРП вимагала центрально керованої системи планування та управління із чіткими цілями та завданнями для кожного рівня влади.

Нова парадигма і нові принципи ДРП

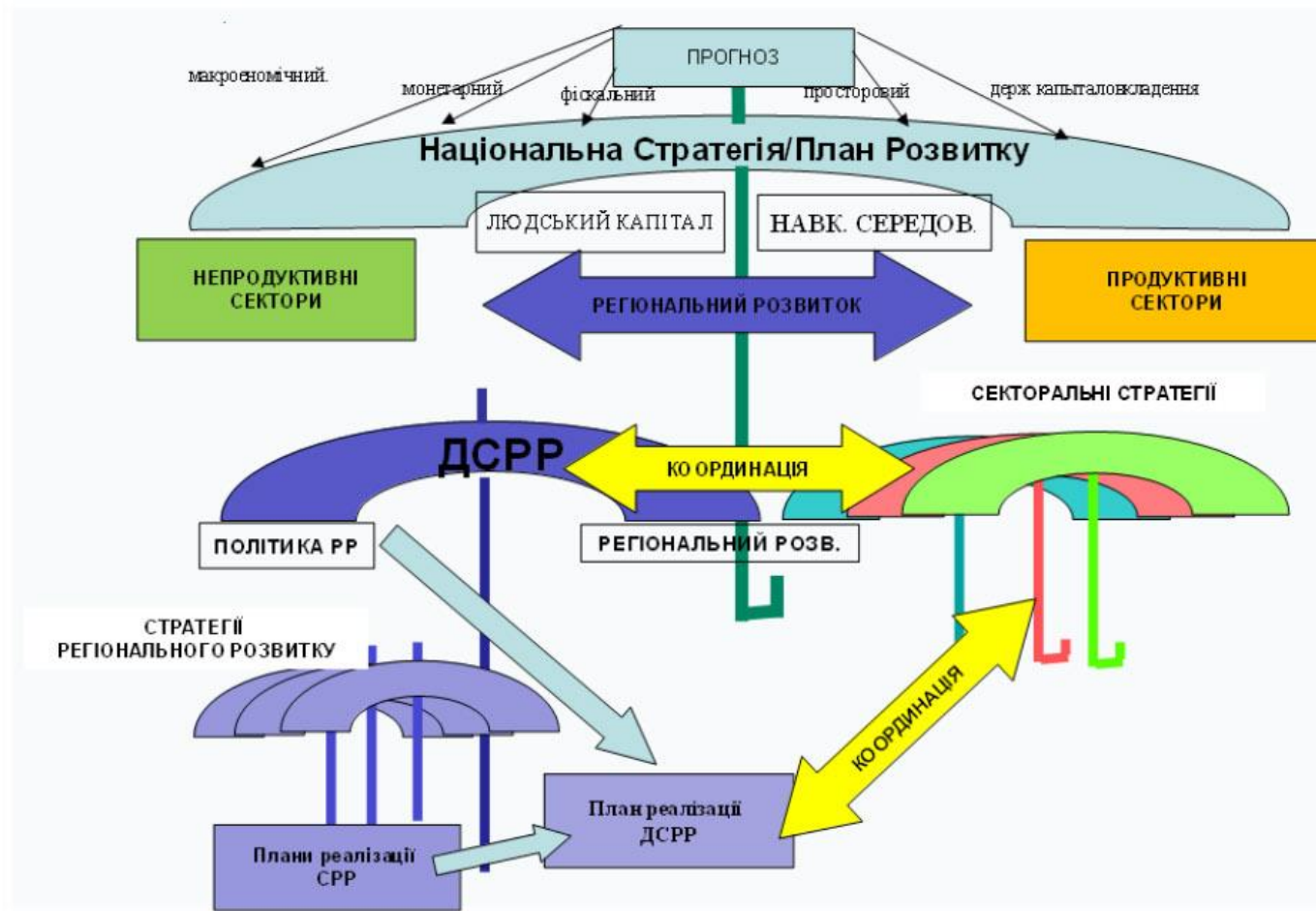
- Орієнтація на децентралізацію влади та партнерство між різними її рівнями і гілками, а також партнерство із приватним і неурядовим секторами.
- Ув'язка економічного розвитку та рівня конкурентоспроможності регіонів, добробуту населення від збалансованого просторового розвитку країни.

Зміна парадигми у регіональній політиці:

	Традиційна регіональна політика	Нова парадигма
Цілі	Балансування економічного розвитку через тимчасову компенсацію розривів розвитку між регіонами	Виявлення і реалізація прихованого та недооціненого потенціалу розвитку регіону
Стратегії	Секторальний підхід	Інтегровані проекти розвитку
Інструменти	Субсидії і державна допомога	«М'яка» і «тверда» інфраструктура
Суб'єкти	Центральний уряд	Різні рівні врядування
	Перерозподіл ресурсів від більш розвинутих до менш розвинутих регіонів	Розбудова конкурентного регіону шляхом залучення усіх регіональних суб'єктів розвитку та використання ключових активів регіону

Взаємозв'язок планувальних документів

Вертикальна та горизонтальна координація

Взаємозв'язок планувальних документів на прикладі Польщі

Плани реалізації Державної стратегії регіонального розвитку Польщі, 2007-2013 та 2014-2020

Законодавство

- Законодавство у сфері регіонального розвитку, яке сформувалось протягом 1991-2013 років мало створити цілісну та взаємоузгоджену систему, що визначає перелік стратегічних та планувальних документів у сфері регіонального розвитку, визначає інституції, що формують та реалізують державну регіональну політику та реалізують проекти регіонального розвитку, а також визначити та закріпити джерела фінансування регіонального розвитку.
- Проте, чинні на сьогодні нормативно-правові акти не є гармонізованими між собою. Вони побудовані на різних концепціях, містять різні пріоритети та різні способи правового регулювання.
- Не виконання значної кількості завдань, передбачених Державною стратегією регіонального розвитку, зокрема проведення реформ системи управління регіональним розвитком, реформи місцевого самоврядування та територіального устрою не дало змоги створити повноцінну правову систему формування та реалізації державної регіональної політики, яка б могла поступово, але невідворотно забезпечувати реалізацію конституційних норм щодо збалансованого розвитку українських регіонів, на основі притаманних ним особливостей.

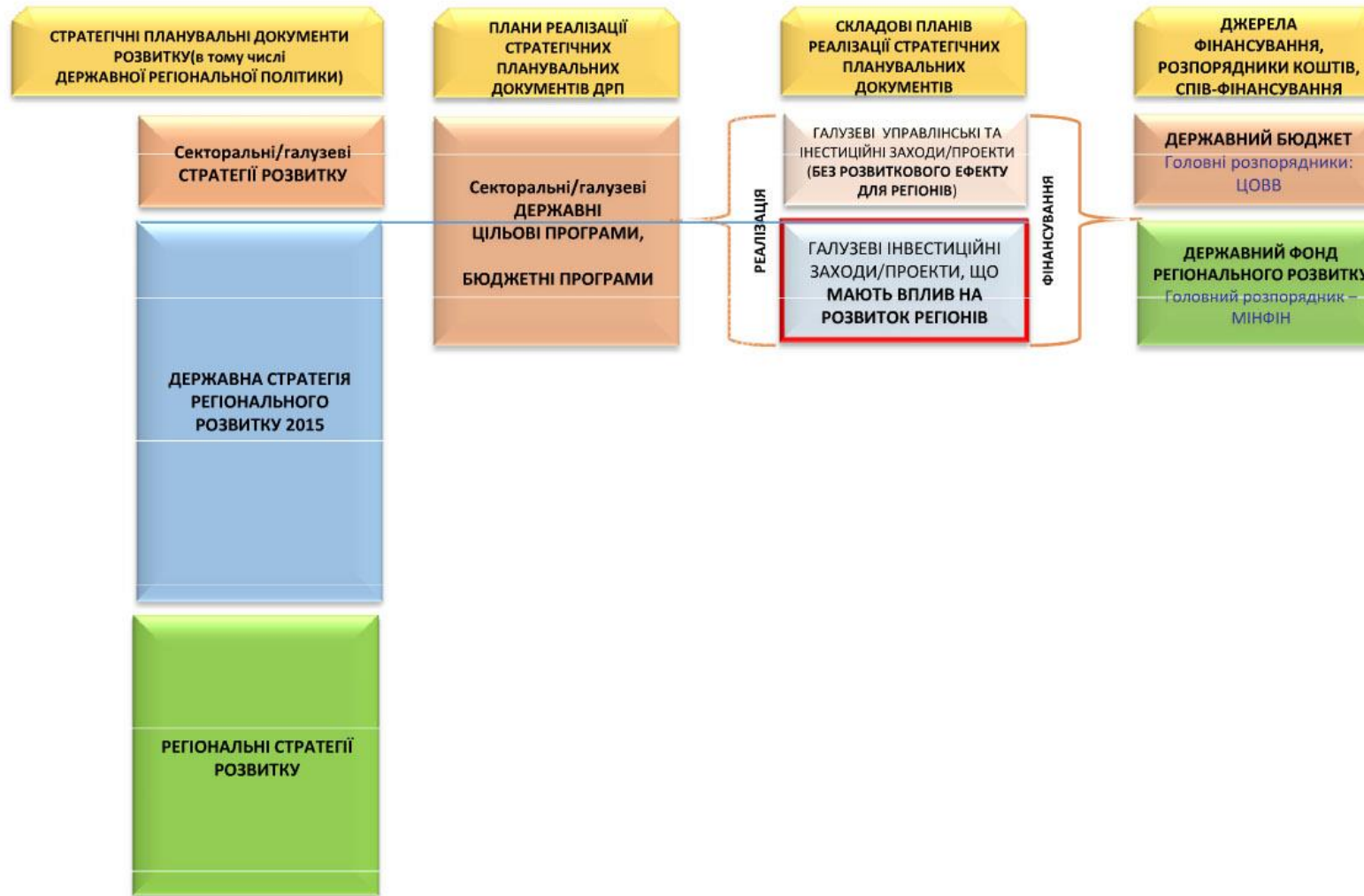
Інституційні проблеми

- Горизонтальна координація між секторними міністерствами є недостатньою, у тому числі у сфері узгодження секторальних політик і цільових програм, комплексна оцінка їх впливу на території не проводиться.
- Робота Міжвідомчої комісії зупинена.
- Відносини між обласними та районними радами із їх відповідними ОДА і РДА є диспропорційними і ради, які мають повноваження формулювати пріоритети регіонів, фактично не мають важелів їх впровадження.
- Горизонтальні відносини між регіонами майже відсутні і частково формалізовані в рамках асоціацій органів місцевої і регіональної влади.

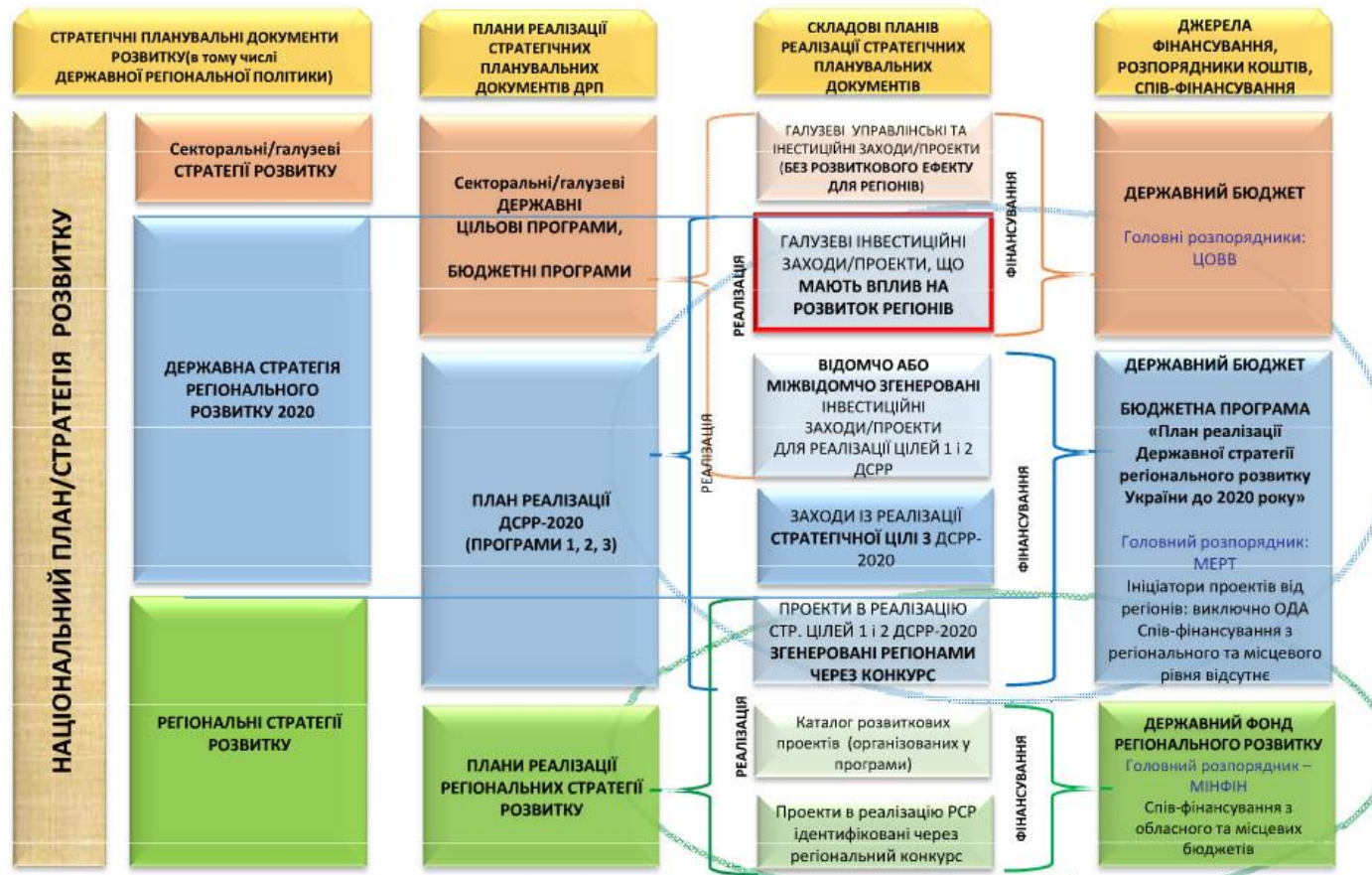
Регіональні стратегії

- Не зважаючи на те, що всі українські регіони мають затверджені регіональні стратегії, вони затверджені у різний час, мають різний ступінь деталізації, відрізняються за структурою.
- Плани реалізації регіональних стратегій або відсутні взагалі, або носять характер документу мало пов'язаного із самою стратегією, а у тих областях, де плани реалізації носять дуже предметний характер не має інформації про їх виконання.
- Параметри моніторингу досягнення цілей стратегії регіонального розвитку і більшості стратегій слабо корелюються із метою стратегії або носять характер показників у гривнях, що є мало придатним інструментом для контролю через інфляційні процеси.

Система стратегічних планувальних документів державної регіональної політики в Україні сьогодні

Реалізація і фінансування стратегічних планувальних документів державної регіональної політики України

Замість підсумку

- Війна не дає змоги сподіватись на швидкі зміни у ДРП.
- Проте сьогодні інституційно більш чітко визначено відповідального за ДРП.
- Проведення децентралізації влади разом із змінами бюджетування громад та регіонів дає змогу сподіватись на більш ефективне залучення різних суб'єктів до регіонального розвитку.
- Сплеск патріотизму нейтралізовує зусилля Росії в розхитування України.
- Активна діяльність європейських проектів в Україні творить носіїв знань, що впливатимуть на РР у найближчі роки.

Support to Ukraine's
Regional Development Policy
Funded by the European Union

Дякую за увагу!

www.surdp.eu